

TISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁR

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre 10 k.
Negyedévre 4 "
Helyben hához hordva:
Egész évre 20 kor.
Negyedévre 5 "
Világke postán szállítva:
Egész évre 24 kor.
Negyedévre 6 "
Egyes szám ára 8 fillér.

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hétfő és
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XX. évfolyam 182. szám.

Nagyvárad.

Szombat 1914 augusztus 8

ROMÁNIA.

A nap legfontosabb eseménye Románia állásfoglalása. Kijelentette, hogy semleges akar maradni, de ha ezt a semlegességet Oroszország nem respektálja, csatlakozik a hármasszövetséghez. Nagy fontosságu ez az állásfoglalás, mert ezzel hadtesteink egyrésze felszabadul, másrészt értékes szövetségest nyernénk Romániában.

De legfontosabbnak tartjuk Romániának az állásfoglalását azért, mert ez adja meg a hármasszövetség helyzetének igazi képét ebben a világháboruban.

Hogy mennyire nem kétes a hármasszövetség győzelme, mutatja az, hogy Románia már most kijelenti készségét arra, hogy a hármasszövetséghez csatlakozzék.

Románia trónörököse legközelebb Berlinben járt Vilmos császárnál s részletes információt kapott a hadviselő felek erejéről és a háboru várható eredményéről. Ki teszi fel II. Vilmosról, hogy ezekre a kérdésekre a legpontosabb feleletet meg nem tudja adni? Királyunk ünnepélyesen jelentette ki, hogy megfontolt mindent. Ugyanezt el lehet mondani bizonyára II. Vilmosról is, aki kezét a nemzetek ütőerén tartja egész hosszú uralkodása alatt.

Mert nem történt semmi váratlan. Belgium már 5 év óta lázasan fegyverkezett, s mindenki tudta, hogy a német ellen. Mindenki tudta, hogy a már 10 év óta fenyegető világháboruban Anglia a franciákkal fog tartani. Oroszország pedig többször nyíltan elárulta, hogy háborura készül; s a beteglelkű francia állam mindent elkövetett, hogy

a megvívandó nagy harcra úgy a hogy elkészüljön.

Diplomáciánk mindig túl óvatos volt. Hihető-e, hogy nem vett számba mindent? És ha mégis a háboru mellett döntöttek, ez azt jelenti, hogy úgy monarchiánk, mint a németek lángeszű császára számba vettek mindent, elkészültek a legrosszabbra is s mivel úgy találták, hogy az elképzelhető legrosszabb eset is a feltétlen győzelemhez vezet: elfogadták a felkinált hareot.

Ma már nem indítanak háborut pusztán érzelmi motivumokból. Diplomáciánk és II. Vilmos sokkal megfontoltabbak, semhogy kockára

tegyenek mindent. Ezek az emberek a kérlelhetlenül bizonyosra határozták el magukat. Volt idejük, volt kellő zsenialitásuk ennek a felismerésére. Erre a megfontoltságra kellő garancia a már halott Ferenc Ferdinánd magatartása, aki a háborus párt feje volt.

Ez a bizonyosság birta rá Romániát, hogy a hármasszövetség mellett nyilatkozzék. Mert Románia jól tudja, hogy az orosz mondás szerint az oroszok utja Konstantinápolyba Bécsen át vezet, de ugyanakkor Románián át is, s azért semmi jót sem várhat Oroszországtól.

Románia semleges.

Tudósítónk táviratozza: Pester Lloyd írja:

Románia kijelentette, hogy semlegességét megtartja, ha pedig benyomuló orosz csapatokkal harcba kényszerítik, szövetkezik a hármasszövetséggel.

Montenegró hadat üzent Ausztria-Magyarországnak

Cetinje, augusztus 7.

Montenegró közölte Ottó osztrák-magyar követtel, hogy Ausztria-Magyarországgal szemben háborus állapotban levőnek tekinti magát, követünk elhagyta Cetinjét.

Miniszterelnökségi sajtóosztály.

Főraktár:

Nagy-Várad
Kosuth Lajos-u.
FEKETE SAS
épületben.

Turul-cipő

Elsőrangú, elegáns és jutányos.

Főraktár:

Nagy-Várad
Kosuth Lajos-u.
FEKETE SAS
épületben.

A német hadparancs.

Berlin, aug. 7.

A tengerészeti rendeleti közlöny a német hadsereghez és a német haditengerészethez intézett következő legfelsőbb közlést teszi közzé:

Negyvenhárom évi békés munkálkodás után fegyverbe szólítom Németország hadköteles férfait. Legszentebb javainkat, hazánkat és tűzhelyünket kell megvédenünk egy gyalázatos támadás ellen.

Ellenségét látunk köröskörül! Ez jellemzi a helyzetet. Nehéz küzdelem és nagy áldozatok előtt állunk. Bizom benne, hogy él még a német népben a régi harci szellem, az a hatalmas harci szellem, mely megtámadja az ellenséget, ahol csak találja, bármibe is kerüljön, amely szellem soha sem ismerte az ellenségtől való félelmet.

Bizom bennetek, német katonák! Mindnyájatokban olthatatlan, forró győzelmi akarat lobog. Valamennyien megtudtok halni hősök módjára, ha szükség van rá.

Gondoljatok dicsteljes multunkra, gondoljatok arra, hogy németek vagytok! Isten segítsen bennünket!

Berlin, 1914. augusztus 6-án.

Vilmos.

Németek előnyomulása francia földön.

Milano, aug. 7.

Párisból táviratozzák a „Czriere della Será“nak: Nagyszámu német járőr átlépte a határt Fraise, Epinal és Colmar környékén. A németek nyolc kilométernyire nyomultak be a francia területre. Egy német lovasszázad Urbseids mellett elpusztította a táviró- és telefonhuzalokat és megszállotta a Bonhomme-dombot. A németek Vallexon mellett is átlépték a határt. Belfort mellett is német tisztek felderítő szolgálatot végeztek. Egy francia lovas eskadron elakarta üzni a felderítő szolgálatot végző német járőröket, de ez a kísérlet nem sikerült. Éjfél felé meglehetősen tekintélyes német lovasesapat Belforttól délnyugatra Suarce felé indult és három kilométernyire hatolt be francia területre. Suarceban a polgármester az előttevaló napon lovatatást rendelt el és a német csapatok, amikor Suarce piacán megjelentek, igen sok lovat találtak, amelyeket a francia hatóságoknak másnap kellett volna besorozniok. A német lovasság birtokába vette a lovakat és azok felszereléseit, a lóhajcsárokat pedig foglyul ejtette és a német határra kísérte.

A németek most egyszerű meneteléssel fognak keresztül haladni azon a helyen, amely egykor mind a két nemzetnek annyi vérebe került és hogy ez így van, hogy a németek ugyszólván kardesapás nélkül érhetik most el Szedánt és hagyhatják azt maguk mögött is, a francia nemzetnek legmélyebb megaláztatását jelenti. Ez súlyosabb annál is, ami volt 1871-ben, amikor a németek az ostromban bevett Páris utcáin vonulhattak végig.

Csatározások francia területen.

Páris, aug. 6.

A Franciaország határvonalán lefolyt csatározásokról a Temps a következőket írja:

Katonai szempontból ezeknek a betöréseknek nincs különösebb jelentőségük. Mind-

össze a német lovasság felderítő kirándulásairól van szó oly területen, amelyet a francia haderő felsőbb parancsra megszállás nélkül hagyott. Ezek a német támadások újra szembeötlően igazolják a francia kormány mérsékletét. Ami pedig Luxembourg megszállását illeti, amely kicsi állam nem tudta megvédeni semlegességét, ezt előre látta a francia hadvezetés. A németek évek során át igen nagy haderőt vontak össze Belgium és Luxembourg határán, megteremtették az elsenborni és wasserlischer tábor s mindezzel jelét adták annak, hogy konfliktus esetén ezen az oldalon fognak támadni. A németek haditerve nyilván az, hogy északon lekötve a lehető legnagyobb francia haderőt, a Meuse és Oise folyók völgyében haladva, rövid idő alatt néhány kilométernyire megközelítse — Páris.

Az orosz csapatok menekülnek

Bécsi távirat jelenti, hogy az orosz csapatok visszavonulnak Orosz-Lengyelországból. Ugy látszik, hogy nem elég erősek felvenni a harcot a mindenünnen előnyomuló német csapatokkal. Oroszország nem képes teljesíteni Franciaországnak adott ígérését az offenzív háborúra vonatkozóan.

A lengyelek örömmel várják csapatainkat.

Magánjelentések szerint az oroszok Varşót tényleg kiürítették s az államkincseket az ország belsejébe szállították. Az osztrák határral szemben lerombolták a vasuti vonalakat, védtelenül hagyva a határt.

A lengyel lakosság örömmel, epedve várja az osztrák-magyar csapatok bevonulását.

Az orosz fővezér.

Egy császári ukáz a dumát és a birodalmi tanácsot rendkívüli ülésre hívja össze.

Nikolaj Nikolajevics nagyherceg az összes orosz fegyveres erő generalisszimuszává neveztetet ki.

A cár proklamációja.

A cár kiáltványt intézett az orosz néphez.

A proklamáció élesen kiemeli az orosz nép testvéri érzését a szlávokkal. Az oroszok cárhoja nem tűrhetette, hogy Ausztria-Magyarország tudatosan eltagadhatlan követelésekkel lépett fel a független szerb állam ellen. Végül kijelenti, hogy nemcsak a megtámadott Oroszország védelméről van szó, hanem annak méltóságáról, becsületéről és épségéről. És hogy az oroszok, mint egy ember fognak felkelni.

Kabinetválság Angliában.

Bécs, aug. 7.

Londoni távirat jelenti: Az angol kormányban egyenetlenség támadt. Három miniszter lemondott, mert ellenzi a háborút.

Anglia fél a kiéheztetéstől.

London, aug. 7.

Az angol illetékes körök komolyan félnek attól, hogy az európai háború olyan helyzetet teremthet, amelyből Angliára nagy veszedelem származhatik. Anglia mint szigetország két hónap alatt föléli az összes élelmiszereket, ha a bevétel elmarad. Az országot az ausztráliai-newzelandi, a kelet-indiai, észak- és délamerikai, továbbá az orosz-romániai tengeri vonalakon át táplálják a hajók. Ha úgy alakulnak a viszonyok,

hogy e vonalak nem járhatók a kereskedelmi gőzösök részére, akkor Angliának már csak azért is igyekeznie kell a hábcrus felek közt békét teremteni, hogy ő maga — éhen ne vesszen.

A semleges Dánia.

A dán kormány tudvalevőleg kijelentette, hogy a háború alatt a legteljesebb semlegességet fogja megőrizni.

Tegnap érkezett távirat jelenti Kopenhágából, hogy a dán főváros melletti Sund tengeröbölben három német cirkáló jelent meg előőrsként. Ez igen fontos esemény, mert a Sund bejárója a Balti tengernek, ahol az orosz flotta ütközőképes része fekszik. A németek körül akarják zárni a Balti tongert és így akarják megelőzni, hogy az angol flotta oda behatolhasson. Dánia igen fontos pontja lehet ennek a világháborúnak, mert az angol királyné és az orosz anyacárné mind a ketten dán hercegnők és Dánia valóságos fiókja az angol orosz entente politikának. Schlesweig Holstein miatt is nagy a német-gyűlölet Dániában. Ezt a gyűlöletet azonban hathatósan fogja elhallgattatni Németország, amelynek hódító utja felülmul mindent, amit eddig a történelem produkált, beleértve a római légiókat és a nagy Napoleon hadseregeit is. Vasárnap óta orosz szárazföldön és orosz vizeken, dán vizeken, Luxemburgban, Belgiumban, európai és afrikai Franciaországban dolgozik a szárazföldi és tengeri német fegyveres erő. Elkápráztató diadalutja ez a mi győzhetetlen szövetségünknek.

Szociálisták és a háború.

A hármasszövetség ellenei arra számítottak, hogy Ausztria széthúzó nemzetiségei még jobban megoszlanak a háborús hírekre. Az ellenkezője történt. Erre nézve igen jellemző az „Arbeiter-Zeitung“ cikke, amely ezt mondja: Méltatnunk kell a német szociáldemokrácia nagyszabású magatartását, amely máskor a háború leghevesebb ellenzője, most azonban kész életét és vérért áldozni a német nép szent ügyéért.

Szerb kudarc.

Szófia, aug. 7.

Jelentettük már, hogy Szerbia hivatalos formában kérdést intézett a bolgár kormányhoz arra vonatkozólag, hogy milyen feltételek mellett lenne hajlandó a régi szövetséget felújítani és Szerbia érdekében bizonyos szolgálatokat tenni. Szerbia ezen felkínálkozása azonban, amint szintén jelentettük, eredménytelen maradt. Ez a visszautasítás a legridegebb formában történt, amelynek következtében a szerb illetékes körök a legnagyobb bizonyosságot szerzhették arra vonatkozólag, hogy Szerbia és Bulgária utai egymástól teljesen elváltak.

Szerbia legutóbbi kudarcának története a következő:

Az elmúlt hét szombatján Nisben Péter király magához kérte Csapaskov bolgár követet, akit rendkívül szívélyességgel fogadott és arra kérte, hogy közvetítse kormányánál a szerb kívánságokat. A követ kijelentette, hogy ezt kötelessége megtenni és annak rendje és módja szerint írásban fog jelentést tenni kormányának. A szerb király azonban arra kérte a követet, hogy utazék el Szófiába és ott személyesen inter-venniáljon a szerb bolgár szövetség felújítása érdekében.

Csaprasikov Bulgária szerbiai követe másnap el is utazott Szófiába, s ott elterjesztette Szerbia kívánságait. A bolgár kormány a legrövidebb idő alatt döntött a szerb öhajítások felett és egyhangulag azokat a limine elutasította, a tárgyalásokra alkalmatlanoknak nyilvánította. Erről a szerb kormányt írásban értesítette. Csaprasikov bolgár követ pedig még ma sem utazott vissza állomáshelyére, Nisbe.

Visszavonulnak a szerb csapatok.

Konstantinápoly, aug. 7.

Szófiából táviratozzák a Jeune Surque-nek: A szerb helyőrségek állítólag már kiűritették Radovics és Malesovo városokat. Monasztirból jött utasok hírül hozták, hogy a szerb csapatok ebből a városból is kitároltak.

Zimonyi hangulatkép.

Zimony, aug. 7.

Éjfélről ma délig minden nyugodtan telt el. Operációk nem voltak. A lakosság, mely eleinte idegenül nézte a katonai műveleteket, a nők és gyermekek is már anynyira megszokták a rendkívüli viszonyokat, hogy nagy néptömegeket látni a környező magaslatokon, amint teljes nyugalommal és szinte kedélyesen nézik a tüzelést. Az üzletek legnagyobb része még nyitva van. Az első napokban sokan ki akartak vándorolni Zimonyból, de most már egészen lecsillapultak a kedélyek. Tegnap szép jelenet történt, amely azt mutatja, hogy az itt rekedt szerb nők és gyermekek figyelmes bánásmódban részesülnek. Egy rendőr átnyújtotta azoknak a szerb nőknek és gyermekeknek, akik már nem mehettek át a határon, a javukra gyűjtött pénzt, élelmi szereket és ruhákat. Tengerészeinket lép-ten-nyomon ovációkban részesíti a lakosság.

A csütörtöki városi közgyűlés.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága csütörtökön, augusztus 13-án délután tartja rendes havi közgyűlését. Ez már igazán csak olyan nyári közgyűlés lesz.

Ha nem volna néhány ügy, amelyet el kell intézni, akár az egész közgyűlés elmaradhatna.

A városi tanács, mint állandó választmány tegnap készítette elő a közgyűlés elé kerülő ügyeket.

A havi jelentésben a polgármester kitér a mostani helyzetre. A közigazgatás igyekszik, hogy minden irányban eleget tegyen a reá háruló nagy feladatoknak.

Felemlíti a jelentés, hogy akció indult meg a hadba bevonultak családtagjainak felségélyezésére; az akcióba bevonta a társadalmat is.

A városi közmunkákra nézve abban állapodott meg a tanács, hogy e tekintetben is tájékoztatja a törvényhatóságot.

A munkáslakások építése egyelőre lüggőben marad. A városnak ezeknél a munkáknál még nincsenek szerződésai sem, hát itt a kötelezettség minimális. Akik közgyűlési határozattal elnyerték a pályázatot, azok nyilatkozhatnak, hogy a közbejött háborús viszonyok között is fenntartják-e ajánlataikat? A város egyelőre nem vállalhat garanciát arra vonatkozólag, hogy a teljesített

és teljesítendő munkákért fizethet-e az előirt időben.

— A honvédtűzérési laktanya munkálatai szépen folynak továbbra is. A vállalkozókat a város utalványokkal fogja kifizetni a kölcsönadó budapesti bankokra, arról azonban nem felel, hogy ezek miképpen folyósítanak. A laktanya vállalkozóinak azonban elegendők az utalványok. Ugyanigy áll a dolog a közbiztonsági munkálataival is, amelyeket épp úgy folytatnak mint eddig ugyanilyen feltételek mellett.

Szóba került az is, hogy a város bevételei, legalább részben elmaradnak. Ez esetben a város az újabb kölcsön egy részét használja fel, amelyet később visszatérít.

Megállapodott továbbá abban is a tanács, hogy a bevonult városi tisztviselők részére a háboru tartama alatt is egész fizetésüket folyósítja, a beruházási alapból.

A beteg katonák.

Reserve-spítalok. — Sokféle náció. Türelmetlen háborus kedv.

A háboru a kulturáért folyik és annak a következménye. Bármily paradoxonnak lássék ez az állítás s bármily ellentétben legyen Herbert Spencer gyönyörű elveivel, hogy haladunk és fejlődünk s majd egymást szerető szelid emberek leszünk: de a tanult jelen egyaránt ezt igazolja.

A római vitéz nyomán a látni kultura jár, a népvándorlás földindulása új kultúrtevényezőket: friss erőt és kedvet hozott a vén Európába, a törökvilág a kulturát képviselő kereszténység s a végeredményében mégis csak tehetetlen izlam harcra volt (és ez ellen ne vessék meg az Alhambra csodás palotáját sem) és harcunk ma ez is a kultura harcra a szláv tehetetlenség elnyomás ellen.

A kezdődő óriás harcnak első sebesültjeit kerestük föl a Reserve spítalokban. Egész joggal nevezzük őket a harc sebesültjeinek. Nem mintha a véres csataterén ostoba, vak fegyverek bántották volna már őket (erről hál' az Égnek még nem kell beszélnünk) hanem mert ezeket a betegeteket mindet a mozgósítás húzta be a kórházba. Ez viszont nem azt jelenti, hogy sok volna a gyáva szimuláns, hanem, hogy a vizsgáló ezredorvosok a hadkötelesek közül a legnagyobb figyelemmel válogatják ki, nem teljesen egészségeseket.

Legtöbbjének soha eszébe nem jutott volna, hogy ő beteg: kaszával megsebzett láb, kézzel megszurtt kéz, egy oláhon a sok hegymászástól kezdődő vizibetegség nyomai, néhány mellbeteg: ezek a Reserve-spítal emberei. Kilenc tized részük meggyógyult volna hegyi füvek arkanumától, a többi elpatkol szegény így is, mert halál ellen nincs orvosság.

Egész nap csab tengnek-lengnek: egyik helyről a másikra. Mőfőlelt unják magukat s így vigan füstölög mindenütt a gondolatra restek egyetlen mentőeszköze a pipa. A pipafüst azután előcsal egy újabb szálló párazatot: a politizálás füstjét.

Egy valóságos kis Bismark s egy fiók Baedecker mind. Oroszország, Franciaország teste száz felé szakad, Páris rombadól s lehetetlen hangzásu helységek nevei csapkodnak szét a levegőben.

Mikor otthon előveszem a térképet, hogy fogyatékos földrajz tudományomat kiegészísem, megdöbbenve találok meg az állítólagos francia községeket Törökországban s Szerbia kecske karámjait Németországban; mindegy, mégis csodálattal kell meghajolnom az ilyen tanulási készség előtt.

Jön egy süvöltöző cigánygyerek: „Első rendkívüli, második külön, első második rendkívüli-külön (egyre megy: csak újabb eresztés legyen!)“ orginálja a katonák fülébe. De pórul jár: az őt a kapuban már jól ösmeri s alaposan megugratja. Nem engedik becsapni magukat. Folyik tovább a politizálás.

Vagy öt vármegyéből sokféle nációi verődött össze. Német, oláh, tót, sőt néhány rác is van, a magyar mellett. És sokféle fegyvernem: deli huszár, s rongyos pocsolya kerülő, szanitész, utász... sokról meg sem lehet állapítani micsoda, mert csak két ruhadarab van rajta, az egyik az ing.

De azért jóbarátok mind. Próbálok egyet-kettőt megkörnyékezni:

— Hát oszt vitéz uram, hogy érzi magát ebben az ispitályban?

— Hej csak vitéz volnék már, majd megmondanám akkor. Itt tartják az egészséges embert, se haza nem eresztik, se hasznukat nem veszik: de meg is mondtam ma az orvos urnak. — Csak két ujja van levágva a „vitéznek“.

— Dobre rano! — mondtam két tótlegénynek. Kissé elmosolyognak: ők jól beszélnek magyarul, mondják s egész idő alatt magyarul beszélnek velem, nem úgy mint másik két oláh, akik beszéd közben össze-össze sugnak anyanyelvükön.

Van egy poéta-lélek. Meghatóan lágy és szomorú szavakkal beszél el, mint hagyta otthon asszonyát s két kis családját. Mint ahogy a forgósél elkapja a levelet, úgy szakadt ő el hazulról. De azért: csak menének már. Most gyöngélkedik: vakbélgyuladása volt. Istenem: vakbélgyuladás egy falusi parasztnak. Mikor kapta a hirt a bevonulásra, a mezőn dolgozott. Látni való, hogy idebenn jól kezelik őket.

Végre lassan elmegy a délelőtt. Itt a dél. Husleves, tenyérnyi főtt hus, vastag étel, „brugó.“ Egész helyes kis ebéd. A télenességben azonban alaposan megéheznek s mohón látnak hozzá az evéshez. Egy oláh legény leül a földre s kimondhatatlan gyönyörűséggel egy perc alatt eltüntet egy csajka krumpli csuszpájt.

Katonás ceremóniával megy minden. Egy valaki mégis elkéselt. A tiszt, aki felügyel az ebédosztásra, megengedi neki, hogy maga vegyen.

Belenyul a husos fazékba. Azután vesz egy merítő levest. Ujra a hushoz megy s a legnagyobb nyugalommal vesz egy másik darabot. A csajka még nincs tele: tölt még egy kicsit a levesből is és vesz egy harmadik darab húst s sietve eliramlik. Nevetek rajta s jövök el. (o. ó.)

Uri Jehéremü, «FOWNES»
keztüü, «Habig» kalap, eredeti ANGOL CIPŐ

egyedüli raktár
Róth M. Utódánál.

Prohászka Ottokár pásztorlevele.

Prohászka Ottokár dr székesfehérvári püspök szintén pásztorlevéllel fordult hiveihez. A kitünő főpap ékesszóló írása egy békéért való lelkes fohással kezdődik, mint a legfőbb emberi jóért való könyörgés. Azonban az isteni gondviselés által ránk mért viszonyok között mindenki szívesen és odaadóan teljesítse emberi kötelességét. Első érzésünk, mely e nehéz időkben feltámad bennünk az alázat legyen, a melylyel meghajlunk Isten intező szava alatt. Második érzésünk a hiedelem és a kitartás, mert hősiességre nemcsak a harctéren van szükség, hanem itthon is. Szükség van azért, mert nemcsak ott, hanem itthon is küzdelem és szenvedés az élet; sebek nemcsak a testeken, hanem a lelkeken is esnek és vérzik is minálunk is sok-sok szív! Ezekre is kell balsam, kell ir és enyhülés. Harmadik érzésünk a forró imádság legyen. Végül pedig — mondja a pásztorlevél — az apostol e köszöntésével vigasztallak meg titeket. Hiveim: És az Isten békessége, mely felülhalad minden értelmén, oltalmazza meg szíveteket és elméteket, a mi Urunk Jézus Krisztusban (Filip 4. 7.) és kérve-kérlek, hogy a szeretet nemcsak ajkatokon legyen, hanem tettekben nyilatkozzék, hogy tapasztaljátok meg a gyakorlati szeretetben azt, a mit annyiszor hangoztattok, hogy az Isten ott van legközelebb, a hol a veszély a legnagyobb; nagy a veszély, tehát nagy a szeretet és érezzük meg a szeretetben, hogy Isten van velünk.

Az élelmiszeruzsora ellen.

A belügyminiszter rendelete.

A lelketlen kapzsi emberek még a háboru folytán előállott nehéz viszonyokból is hasznot akarnak húzni s nem tekintik az emberi szempontokat, hanem csak saját zsebüket.

És így van ez most is, az egész országban éppen úgy mint Nagyváradon.

Hogy a viszonyok és a szállítási nehézségek folytán megfogyott egyik másik élelmiszer, ezt egyesek arra használják fel, hogy a normális viszonyok mellett beszerzett készletük árát horribilis magasságra emelik. És nem ütköznek meg rajta, ha ezt az üzorsádkodást a luxus-cikkeknél követnék, de minden jóérzésű ember felháborodik, mikor látja, hogy a legszükségesebb élelmicikkeknél: a kenyérszénél, liszténél, cukornál zsarolják meg a közönségnek éppen a legszegényebb részét.

A belügyminiszter most rendeletet bocsátott ki az élelmiszer uzsora ellen, amelyben a következőket rendeli el:

1. §. Az élelmiszerek és az elsőrendű szükségletek kiegészítésére szolgáló egyéb cikkek (tűzelőanyag, ruházat, katonai felszerelés stb.) árát vagy az ezek körül szükséges szolgáltatások díjazását aránytalanul magas összegben megszabni nem szabad.

2. Az 1. § ban említett tárgyak árát és az ezek körül szükséges szolgáltatások díjazását aránytalanul felemelni nem szabad.

3. §. Az 1. § ban említett tárgyak hitelezés mellett történő árusításánál nem szabad aránytalanul terhes kikötéseket tenni.

4. §. Az 1-3. §-okban foglalt tilalmak

megszegését — amennyiben ez súlyosabb büntetés alá eső cselekménynek nem tekinthető — kihágássá nyilvánítom. E kihágás büntetése 15 napig terjedhető elzárás és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetés.

5. §. A 4. §-ban meghatározott kihágás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek a hatásköréhez tartozik.

6. §. Ez a rendelet kihirdetése napján lép életbe.

A polgárság áldozatkészsége.

Adományok a bevonult katonák családjai részére.

Nagyvárad város polgármesterének felhívása a polgársághoz, amelyben hadiszolgálatra bevonult katonák itthon maradt családtagjainak felsegélyezése céljából adakozásra hívta fel Nagyvárad város hazafias érzelmű polgárságát, megtalálta az utat városunk nemesen érző közönségének szívéhez. A felhívást követő két nap alatt mintegy 12,000 korona gyűlt össze a támasz nélkül maradt családok részére.

Annál felemelőbb ez az áldozatkészség, mert a mai gazdasági viszonyok mellett a legtöbb embernek nem igen van nélkülözhető fillére.

Nagyvárad város polgárainak ismert nemeslelkű áldozatkészsége, hazafias érzése azonban ezuttal is kiállja a tűzpróbát s nem hagyja, hogy a haza jövőjéért, a nemzet becsületéért életüket és vérüket áldozó hadiak családjai nyomorogjanak.

A tegnapi nap folyamán a következő adományok érkeztek Nagyvárad város polgármesteréhez:

Özv. Erődy Hermanné 20 K, Dr Fehér Adolfné 10 K, Sulyok István esperes 30 K, Kállay Sándor és neje 10 K, Kaczián Károly 20 K, Buday Dániel 12 K, Andrányi Károly és Fiai 200 K, Krausz Samu 50 K, dr Radu Demeter 1000 K, dr Ciceronescu Sámuel 30 K, Weinberger Lajos 50 K, Oláry Gyuláné 50 K, Genéz János 50 K, dr Zigre Miklós 20 K, Janky Antal Utóda 50 K, Korda Sándor 10 K, dr Konrád Béla és neje 100 K, Konrád Ferenc 20 K, N. N. 50 K, Blaha István 20 K, Horváth Endre g. kath. esperes 30 K, Vass Erzsébet 10 K, özv. Sárossy Gézné 4 K, özv. Gyalokay Jánosné 4 K, Fülöp Lajos 30 K, a nagyváradai lat. szert. püspökség uradalom központi tisztviselői 260 K. Harmathy Károly 50 K, Kákes Erzsébet 2 K, Molnár Géza 100 K, Varga Ignác 20 K, Balogh Lajos 20 K, özv. Wohl Károlyné 20 K, özv. Tulits Józsefné 20 K, G. 5 K, Deutscha Károlyné 50 K, György János 5 K, Bux Miksa 10 K. Összesen a mai nap eredménye 2442 kor. Az összes gyűjtés 11951 K 50 fillér azaz Tizenegyezerkilencszázötvenegy korona 50 fillér.

A háboru és a közgazdaság.

A nemzetközi pénzpiac.

A fenyegető világháboru hihetetlen mértékben megingatta a legerősebb európai pénzpiacokat, sőt Amerika sem maradt érintetlen a válság szelétől.

Es előre kell bocsátanunk, hogy ellenfeleink, a hármass entente még bonyolultabb viszonyok között van, mint mi. Ezt bizonyítja az angol bank helyzete, mely valószínűleg ostrom alatt áll arany és ezüst pénzek miatt, úgy hogy a kormány mentesíteni akarja attól a kötelezettségtől, hogy a bankjegyeket ércben váltsa be.

Az egyes államok úgy igyekeznek gondoskodni magukról, hogy a meglévő ércfedezet mellett a bankjegyek számát nagy mértékben felemelik, vagy az értékében devalválódott bankjegyeknek kényszer árfolyamot biztosítanak.

Ezt az eljárást a kivételes viszonyok indokolják, hogy bármi uton is, csak lehetőleg biztosítani kell a közgazdasági élet veszedelmes zökkenés nélküli lefolyását.

Ebben pedig nagy szerepe van a közönségnek, melynek higgadt magatartása kivetheti, hogy nagy mennyiségű papírpénz mellett is nyugodtan folyjon a közgazdaság élete. Mert végre is nem azért kell a pénz, hogy aranyunk és ezüstünk legyen, hanem hogy egy, az állam által garantált s a közönség bizalmát bíró eszközzel az adás-vevések processusait biztosítsuk, eszközöljük.

Kétkoronás bankjegyek.

És ez a nyugodtságra való figyelmeztetés első sorban szól a mi közönségünknek is.

Az Osztrák-Magyar bank a gazdasági élet minden veszélyeztetése nélkül bocsáthat ki közel két és félszer annyi bankjegyet, mint amennyi az aranykészlete, beleszámítva 60 millió értékű aranyváltót is. A jegybanknak mai nagyarányú igénybevétele, a háborus viszonyok óriási követelményei a fizetés terén azonban nem elégíthetők ki a bank eddigi forgalomban lévő papírpénz készletével. Ép ezért ő felsége rendelete s a jegybank főtanácsának határozata alapján az Osztrák-Magyar bank törvényi alapszabályaiban megállapított bankjegy kibocsátási jogának kiterjesztésével a megnövekedett pénzszükséglet teljes mértékű kielégíthetése végett a jegybank bankjegyeinek száma a régi ércfedezet mellett szaporíthatni fog s pedig első sorban kétkoronás bankjegyeket bocsátanak ki. Ez intézkedés által a moratoriummal okozott gazdasági hátrányok egyrésze is kisebbitve lesz, ami szükséges, mert ép ma, 7-én konferencia lesz a kereskedelmi miniszteriumban a moratorium meghosszabbítása iránt.

A konferencia eredményét most még nem tudjuk, de reméljük, hogy a legcélszerűbb és legmegnyugtatóbb eljárást találják meg az illetékes körök.

A váltópénzt ne gyűjtsük.

Itt említjük meg, hogy az Osztrák-magyar banknál az utóbbi napokban oly nagyszámban jelentek meg az emberek, akik bankjegyeket kívántak váltópénzre fölváltani, hogy valószínű az a föltevés, hogy ezüst és aranypénzt akarnak beszerezni és nemcsak a közvetlenül szükséges egyéni szükségletet akarják földözni. Ennek az eljárásnak nincs semmi értelme. Aranyat kapni most nem lehet, az ezüst, nikkal és bronz váltópénznek értéke pedig éppen úgy, mint a bankjegyeké csak az állam, illetve a jegybank jóállásán nyugszik.

„The Roosevelt Shoe“
amerikai cipők
12.50 és 16.50 kizárólag
Reichard Dezső
cégnél
Rakóczi-ut Orsolya zárda
épületében kaphatók.

Továbbá a váltópénz ilyen összegyűjtése csak a forgalomból való kivonást eredményezi, ami viszont újabb fizetési zavarokat idéz elő. A szükséges váltópénz különben ezután is kellő mértékben fog rendelkezésre állani s így a jövőre való összehalmozás mellett, hogy káros, egyenesen naiv dolog is. (rs.)

Katonák a gazdasági munkáknál.

A csépléshez hazabocsátják őket.

A behívás éppen a legnagyobb munka idején szolgáltatta a haza védelmére a katonaság kötelékébe tartozó ifjakat és polgárokat. Az aratáson már majdnem túl vagyunk, de hátra van még a cséplés.

A kormány, a háborúval járó nehéz gondok között is gondolt az ország gazdasági állapotára s módot keresett, hogy a még szükséges mezeti munka elvégzésére katonaságot bocsásson rendelkezésre.

A miniszter ezen intézkedése örvendetes, a dolog gazdasági oldalán kívül azért is, mert bizalmat és megnyugvást kelt, hogy az országot a háború révén nem fenyegeti nagy veszedelem s a bevonult csapatok egy részét ez idő szerint nélkülözhetik.

Tegnap érkezett meg erre vonatkozólag város polgármesteréhez a honvéd miniszter következő távirata:

Budapest, 2273. 8—40. m.

Nagyvárad város polgármesterének.

Aratásra, behordásra, cséplésre a feltétlenül szükséges mérvben népfelkelő és katonai csoportokat polgári ruhában fogok kirendelni. Ezen csoportok a járási székhelyekre, városokra lesznek kiküldve, onnan a járási tisztviselő, illetve a polgármester vagy csoportokba egyes nagybirtokosokhoz, vagy egyenként saját munkájuk végzésére, esetleg segítségként más-hova kiküldi.

A csoportok számereje járásonként, illetve a városok részéről az illetékes hadtestparancsnoksággal mielőbb táviratilag közlendő. Az összes kirendelt emberek szeptember elsején feltétlenül ismét állomáshelyeikre bevonulni kötelesek, amit a járási tisztviselő, illetve a polgármester megbízhatóan ellenőrizzen.

Honvédelmi miniszter.

x **Aszódy Mihály** Kossuth-utca és Rákóczi-úti üzleteinek árlapja. Egy wagon befűző cukor érkezett! Nemes fajú kávéim mágnás keverék 1/4 Kg. pörkölvé 1 kor. 10 fillér és 1 kor. 20 fillér. Finom Cuba kávé nyersen 1 Kg. 2 kor. 90 fillér, finom nyers Gyöngy kávé 1 Kg. 2 kor. 90 fillér. Frank füge árpa és makk kávék nagybani árak mellett Hollandiai kakaó 1 Kg. 3 kor. 60 fill., 1/4 Kg. 1 kor., 1/8 Kg. 50 fillér. Banán kakaó, mely a világot meghódította, gyermekeknek és felnőtteknek egyaránt ajánlható 1/4 Kg. 1 kor. 1/8 Kg. 50 fillér. 1 Kg. finom főző törmelék csokoládé 2 kor. 20 fill., 1 Kg. szalámi 4 kor. 50 fill., 1 Kg. emmentáli sajt 2 kor. 80 fill., 1 Kg. Liptói turó 1 kor. 80 fill., 10 deka császár keverék tea 1 kor., 10 deka mandarin tea 1 kor., 10 deka Schüschong tea 80 fill., 10 deka finom törmelék tea 60 fillér. 1/2 l. Jamaika rum 1 kor. Konyak, likőrök, mézek, dzsemek angró árak mellett. Kotányi édes paprika 1/4 Kg. 1 kor. 25 fill. Cukorkák, csokoládék és Kugler bonbonok szintén angró árak mellett számítatnak, valamint Jappán szervizek 6 személyesek. Augusztus elsei vásárlással a vásárló közönség tisztelje meg üzleteimet.

Ausztria-Magyarország és Németország hadserege orosz földön egyesült.

(A miniszterelnökségi sajtóiroda jelentései):

Budapest, aug. 7.

Oroszország ellen augusztus 6 án délután Krakkó mellett **offenzívával kezdődött meg a háború. Erős lovas-ság, kerékpár és gyalog csapatok orosz területre törtek, bevették Olkus és Wolpror városokat és egyesültek a Centschoaugig előrehaladt német csapatokkal.**

A Krakkótól északra fekvő és a Novobrcskenal az északi Wisztula part mentén az orosz határszéli magaslatok a mi kezünkben vannak.

A lengyel lakosság nagy lelkesedéssel csatlakozott csapatainkhoz.

Német győzelem Belgiumban.

Berlin, aug. 7.

Luttich városa elesett, a németek kezében van.

A szerb harctérről.

Budapest, aug. 7.

A Wartite-Rudó bosnyák határvonalon a szerbeknek egy betörését a határon levő csapataink visszautasították.

Montenegró orvtámadása.

Budapest, aug. 7.

Meghiusult a montenegróiaknak az a törekvése, hogy Trebinje felől előre haladjanak. Ez a betörés különben is a **nemzetközi jognak flagrns megsértése, mert Montenegró ugyan 5-én délután fél hatkor adta át a hadüzenetet, de megvonta a lehetőséget attól, hogy a követ erről kormányunkat azonnal értesítse.**

A karánsebesi román püspök pásztorlevele.

Lugos aug. 7.

Kristos Miron karánsebesi görög keleti román püspök egyházmegyéje híveihez pásztorlevelet intézett, amelyben a Szerbia elleni háborunkat jogosnak és igazságosnak hirdeti és buzdító szavakkal fordul híveihez, akiktől elvárja, hogy a trón és a haza iránti törhetetlen hűségükben megmarad-

nak. Az egyház, amely erre a hűségre nevelte a román népet, meglepedéssel látja, hogy nevelésének örvendetes eredménye az a mostani loyaltása is, amelyet e válságos időkben tanusít a román nép.

Az egyházmegyénk híveinek résen kell lenniök az ellenség minden mozdulatával szemben, fogadjátok — írja a püspök — a legnagyobb lelkesedéssel vidékeiteken átvonuló katonáinkat.

Gondoskodjatok azokról a hitvesekről és gyermekekről, akiknek férjei kivonultak a beesület mezejére. Ne feledkezzetek sohasem arról, hogy hadbavonuló fiaink és hozzátartozóik szenvedésük árán **váltják meg életünket és jövőnket.** A pásztorlevél ezután felhívja a román nőket, hogy minél tömegesebben jelentkezzenek a Vörös Keresztnél és nyujtsanak segédkezet ott, ahol erre segítségre szükség van.

Figyelmezteti a népet, hogy óvakodjék minden olyan eselekedettől, amely közigazgatási hatóságok rendkívüli munkáját megnehezítik, kerüljék a korezmákat és általában a háborus időkhez méltó **lelki emelkedettséggel legyenek érdemesek a trón és haza védelmében, vallás és nemzet különbség nélkül a nagy jövőre hivatott nagy nemzet fiaihoz.**

Dánia semleges.

Kopenhága, aug. 7.

A kormány hivatalosan semlegességet deklarált a német angol hadviselőkkel szemben.

..HIREK..

...

* **Gyászmise Szmrecsányi Pál püspökért.** Ma van hat éve annak, hogy dr. Szmrecsányi Pál váradi megyéspüspök a távoli Sank-Moritz-Badban elhunyt. A mai gyászos évforduló alkalmából a székesegyházban délelőtt 9 órakor ünnepélyes gyászszentmise lesz, melyet gróf Széchényi Miklós megyéspüspök fog bemutatni fényes segédlettel.

* **A biharmegyei nőegylet ülése.** A Biharmegyei és Nagyváradai Nőegylet tagjai és védhölgyei augusztus 10 én (hétfőn) délután 5 órakor az Erzsébet leányárvaházban választmányi gyűlést tart, amelyre a következő meghívót bocsátotta ki: „A Biharmegyei és Nagyváradai Nőegylet választmányi tagjait és védhölgyeit van szerencsém a folyó évi augusztus hó 10. napján délután

5 órakor az Erzsébet leányárvaházban tartandó választmányi ülésre meghívni. Nagyvárad, 1914 évi augusztus hó 7. napján. Az elnökség.

* **A Corriere Della Sera a világháborúról.** Kezünkben az egyenlőre semleges Olaszországnak legtekintélyesebb lapja: a „Corriere Della Sera” és kíváncsiak vagyunk, vajjon a még meg nem cenzurázott hasábké eseményekre és történeti híradásokra szomjas vágyainkat jobban kielégíti mint a monarchia és Németország lapjai. Azt kell azonban tapasztalunk, hogy kivéve néhány tendenciózusan irt párisi tudósítást és levelet, az olasz olvasóközönség is csak hivatalosan és félhivatalosan megerősített harci hírekről értesül. A nemhivatalos szenzációk pedig első látszatra kósza füllentéseknek tűnnek fel mindenki előtt, aki tudja, hogy mily nagy munkában van ilyenkor a hagyományos képzetet.

* A különkiadások ügyében a következő levelet vettük:

Tisztelt Szerkesztőség!

A Tiszántul tegnapi számában egy cikk jelent meg, „a különkiadásokkal üzött visszaélésekről”, amely cikk alkalmas arra, hogy a „Nagyvárad” becsületes és nehéz áldozatokba kerülő hirszolgáltatását diszkreditálja.

A cikk azt állítja, hogy két reggeli lap a közönség érdeklődését kihasználva, különkiadásait 4 fillérért árusítja. Másodszor azt állítja, hogy a hirszolgáltatás semmibe sem kerül, mert a lapokat a miniszterelnökség sajtóosztálya látja el táviratokkal.

Tisztelettel kérünk kell annak konstatacióját, hogy ezen állítások a Nagyváradra nem vonatkozhatnak; mert

1. különkiadásainkban csakis megcenzurázott, hiteles helyről eredő táviratokat közlünk;

2. különkiadásainkat mindig 2 fillérért árusítjuk;

3. a miniszterelnökség sajtóosztályának hirszolgáltatán kívül rendes tudósítót tartunk Budapesten, aki lapunkat bőséges, szintén hiteles forrásokból eredő táviratokkal látja el, ami természetesen a tudósító fizetésén kívül tetemes költségre kerül.

Meg vagyok győződve a Tiszántul igazságszeretetéről, hogy ezen helyreigazítást a valóságnak megfelelőleg közölni fogja és nekünk ezzel minden félreértés elkerülése végett a loyális elégtételt megadja.

Nagyvárad, 1914. aug. 7.

Teljes tisztelettel

Sas Ede.

a Nagyvárad főszerkesztője.

Készséggel adtunk helyt a fenti közleménynek s kijelentjük, hogy a kérdéses cikk megírásánál nem is gondoltunk a „Nagyvárad”-ra.

* **Megszűnt a püspökfürdői posta.** A posta és távirda igazgatósága a következő hirdetményt teszi közzé: Hirdetmény. Az általános mozgósítás következtében a nagyvárad-püspökfürdői és nagyvárad-félfürdői vasutvonalon a vonalak közlekedésének megszűnése folytán a. m. kir. államvasutak Püspökfürdő állomásán „Nagyvárad Püspökfürdő” elnevezéssel folyó évi május hó 16 án a fürdőidény tartamára életbe léptetett postahivatal működését, a nagyvárad püspökfürdő vasutvonalon a 7702, 7703, 7708, 7709, 7710 valamint a nagyvárad-félfürdői vasutvonalon a 7722. sz. vonatokban vasúti kaluz közvetítésével történt postaszállítást folyó évi augusztus hó 1 ével bezárólag megszüntetem s a nevezett postahivatal kézbesítő körébe tartozó Püspökfürdő telepet a váradszöllősi posta és távbeszélő hivatal postai kézbesítési kerületébe osztottam be. Nagyvárad, 1914. aug. 3. Siket, m. kir. posta és táv. igazgató.

* **Tanszerek szállítása.** Az Országos pädagógiai könyvtár és Tanszermuzeum Elnöksége, a vallás és közoktatásügyi m. kir. Minister ur rendelete alapján különféle taneszközök szállításának biztosítására pályázatot hirdetek. Minden egyes tárgynak a Tanszermuzeumban kiállított minta tanszerekhez teljesen hasonlóknak és megfelelőnek kell lennie. A minták megtekinthetők napoként d. e. 10 óráig a Tanszermuzeumban. A Pályázati ajánlatok a f. 1914. évi szeptember hó 1-én déli 12 óráig nyújtandók be az Orsz. paed. könyvtár Tanszermuzeum elnökségénél, (Budapest VI. Andrassy-ut 69 sz. a.) Nagyvárad, 1914. augusztus hó 6 án. A nagyvárad Kereskedelmi és Iparkamara. Dr. Moskovits József elnök. Dr. Sarkadi Lajos titkár.

x **A legjobb akarattal kérem győződjön meg a világhírű Rádium Bohémi Japán Roma hegedű hur különlegességeiről** Gramofon lemez újdonságok Király, Fedák, Rózsa, Környe, Fráter nagysikerű felvételei. Sajat készítményű modern cimbalnok, gramofon, hegedű és az összes hangszerek javítása olcsón. SIMON GYULA Rákóczi-ut 22. hangszerkészítő.

SZÍNHÁZ

Kapunyítás a Szigligeti-színházban. Hirül adtuk már, hogy a Szigligeti-színház társulatának Nagyváradon időző tagjai, akiket a rendkívüli idők formálisan kenyértelenné tettek, szombattól, ma estétől kezdve, hetenkint három előadást rendeznek a színházban. Ennek a szomorú szezonnak a megnyitása alkalmából a műsor egyik igen mulatságos énekes bohózata kerül színre: *Az ezredapja*, amelynek címszerepét Sik Rezső játssza. A vezető szerepeket pedig Tóth Elek, Leővei Leó, Varsa Gyula, Tompa Béla, Radócz Ferenc, Polgár Mariska, Hunyadiné, Kerényi Irén, Szarvasi Soma, Telekán Valér játsszák.

Náni. Népszerű dalokkal teli kedves népszírmű lesz műsoron vasárnap este. A Náni kerül előadásra, amelynek énekes szerepét Kállay Jolán, Medgyaszai Jenő, Sik Rezső, Leővei Leó, Tompa Béla, Tóth Elek, Radócz Ferenc, Étsy Emilia, és Tóthné, a vidám és derűs jelenetekkel teli népszírmű jelentősebb szerepeit fogják játszani. Ezuttal is figyelmébe ajánljuk a közönségnek, hogy az előadások látogatásával nemcsak a színházalattal szemben kötelességszerű emberbaráti feladatnak tesz eleget, hanem hazafias kötelességü célt is szolgál, amennyiben az előadások jövedelmének 10 százaléka a bevonult katonák hátrahagyott családtagjait illetik.

Háboru esetére szóló rendelkezések.

A polgármester hirdetménye.

A háborus állapotra való tekintettel Rimler Károly polgármester a következő hirdetményt bocsátotta ki:

A m. kir. Ministerium felhívása következtében ezennel közhírré teszem a háboru esetére szóló 1912. évi LXIII te. rendelkezései értelmében kötelező különös rendelkezéseket:

I. A fegyveres erő kötelékébe tartozó és tényleges szolgálatban nem álló személyek utlevelet nem kaphatnak. A Szerbiával szemben fennálló utlevél kötelezettség Montenegróra is kiterjed. Utlevelet csak a belügyminister állíthat ki. Az állam határát Orsovától Zemunig csak a hatóság által kijelölt helyeken lehet átlépni. Hadkötelesek az állam területéről nem vándorolhatnak ki.

II. Mindenki köteles a nála megszálló belföldi és külföldi egyén érkezését és távozását bejelenteni, még pedig azok érkezését is, akik a rendelet hatályba lépte előtt érkeztek, de a község (város) területén 3 hónapnál rövidebb idő óta tartózkodnak.

III. A hatóság felhívására mindenki köteles a birtokában levő fegyvert, lőszert vagy robbantó anyagot elismervény ellenében átadni. Postagalambokat és légi járműveket csak hatósági engedéllyel szabad tartani vagy forgalomba hozni.

IV. Új egyesületet vagy fiók egyesületet alapítani nem szabad. A fennálló egyesületek felett a rendőrhatalóság fokozott felügyeletet gyakorol. A kereskedelmi társaságok, rendőrhatalósági ellenőrzés alá vonhatók. Politikai jellegű népgyűlést, felvonulást és körmenetet nem szabad tartani. A közigazgatási hatóságok gyűléseinek kivételével minden egyéb gyűlés csak a rendőrhatalóság előzetes engedélyével tartható. Ugyanez áll a magánhelyiségekben tartott minden nemü összejövetelekre és gyűlekezésre is.

V. A monarchia és a német birodalom fegyveres erejét illető közléseket sajtó útján

tenni tilos. Azok a sajtótermékek, amelyek erre okot szolgáltatnak, szigorú ellenőrzés alá esnek. A hadviselés érdekeit veszélyeztető lapok megjelenését és terjesztését a belügyminister eltilthatja. Szerbiában megjelenő időszaki lapokat nem szabad a belföldre behozni, itt továbbítani vagy terjeszteni. Szerbiából érkező minden más sajtó termék rendeltetési helyére juttatása előtt ellenőrzés alá esik.

VI. A hadviselés érdekeit érintő több büncselekmény (1912. LXIII te. 18-30 §-ai) szigorubb elbánás alá esik, mint béke idején. A hadi cikkekre fel nem esketett tényleges szolgálatban álló, katonai (honvéd, népfelkelő és csendőr) egyének szolgálati kötelezettségeinek megszegése tekintetében ugyanoly elbírálás alá esnek, mint a hadi cikkekre feleltetett katonák. A hadviselés érdekeit érintő egyes büncselekmények tekintetében a polgári egyének a honvéd (katonai) büntetőbiráskodás alá helyeztetnek. A nyitrai, tencsényi, besztercebányai, rózsahegy, löcsei, eperjesi, kassai, sátoraljaulyhelyi, beregszászi, tordai, marosvásárhelyi, székelyudvarhelyi, csikszeredai, kézdívásárhelyi, brassói, erzsébetvárosi, nagyszebeni, gyulafehérvári dévai, lugosi, karánsebesi, fehértemplomi, temesvári, pancsovai, magybecskereki, nagyikindai, újvidéki, zombori, szabadkai, pécsi és fiumei kir. törvényszékek területén a bűnvádi eljárást a hadviselés érdekeit érintő ügyekben a gyorsított eljárás szabályai szerint fogják lefolytatni. Az esküdtbírók hatáskörébe tartozó ily cselekmények felett a kir. törvényszék ítél. Ugyanezen a területen az esküdtbírók hatáskörébe tartozó minden ügyben a kir. törvényszék tartja meg a főtárgyalást.

VII. A váltó és általában a magánjogi kötelezettségek teljesítésére a f. évi aug. 14. napjáig bezárólag halasztás engedélyeztetett. Ez a halasztás azonban nem terjed ki különösen a lakbérékre, a tartási, valamint a szolgálati, mezőgazdasági és ipari mukaviszonyból eredő követelésekre, amelyeket tehát alatt az idő alatt is teljesíteni kell. A katonai szolgálatot teljesítő egyének részére azonban a folyó évi aug. hó 14. napjáig a lakbér fizetések tekintetében is halasztás engedélyeztetett. A bírói peres és perenkívüli eljárás körében a bíróságok a katonai szolgálatot teljesítő egyének érdekeit szem előtt fogják tartani. Igy különösen olyan esetben, ha a peres fél, vagy ügyvédje katonai szolgálatot teljesít, a bíróság az eljárást felfogja függeszteni; továbbá ilyen egyének ellen csak olyan végrehajtási intézkedéseket fognak alkalmazni, amelyek a követelés biztosítására szolgálnak; végrehajtási árverést ingatlanra semmi esetben sem, ingókra pedig csak kivételes esetben fognak foganatosítani.

VIII. A Dunán a Tisza torkolatától Adakalehig és a Száván Gunjától lefelé terjedő szakaszokon vízi járművek csak a hatóság által megjelölt helyeken köthetnek ki, vagy tarthatók kikötve és a partot csak ily helyeken és csak hatósági engedéllyel hagyhatják el.

IX. Ugyancsak a m. kir. ministerium és az illetékes ministerek rendelkezéseket adtak ki: a csendőrségnek a város területén való igénybe vételéről, a törvényhatósági és községi szabályrendelete rendőri természetű rendelkezéseinek felfüggesztéséről, a m. kir. postánál, távirdánál és távbeszélőnél szükséges kivételes intézkedésekről, a tengeri hajózás korlátozásáról, több cikk, tárgy behozaatalának és az országból kivitelének, vagy az országon átvitelének tilalmáról.

A felsorolt jogszabályokban meghatározott kötelezettségek és tilalmak megszegésesúlyos büntetés alá esik.

Nagyvárad, 1914. augusztus 6.

Rimler Károly,
polgármester.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:
Dr. PAPP KÁROLY.